

še tečaj prerojena, kadar bo ves narod in vse človeštvo prekorakalo z dušo in telesom sokolsko telovadnico!

STAN IN ORGANIZACIJE.

Bodi nam naloga, seznaniti se s stanovskimi interesi, organizacijami, smotri in njih načeli, njih poedinani deli in ustrojem in sredstvih, ki se jih poslužujejo pri svojem delovanju.

Plodonosno postane naše delovanje šele tedaj, ko vsa načela in ideje, ki smo si jih s pomočjo samoizobrazbe in vzgoje pridobili, uveljavljamo, jih poneseemo v svojo stanovsko-strokovno organizacijo in v stik s šolo in našim drugim stanovskim delom in vprašanji. Tedaj šele se pokaže njih moč, in sicer v napredku šolstva, v napredku učiteljstva samega (z ozirom na njega liste in duševni nivo sam) in v napredku naroda.

Uvidevati bomo čedalje bolj pričeli, da je naših skupnih interesov več, nego smo si to dosedaj predstavljali, in da nam je zaradi tega tudi bolj potrebno skupnega delovanja vsega učiteljstva.

Da pa nismo aprioristi in si hočemo tudi stanovske organizacije ogledati s kritičnim očesom in premočiti njih dobre kakor slabe strani, zato zavračamo vsakršno oboževanje stanovskih avtoritet a priori, ker hočemo pri vstopu v organizacijsko delovanje prinesiti tudi kaj novih idej, krepke moči in hočemo s tem pripomoči njih napredku ter se ne kratkomalo akomodirati njih dobrim in slabim stranem.

Tudi na sebi moramo grajati, kar je slabega, ker s tem ne škodujemo stvari prav nič, ampak ji le koristimo, ker ji odpomoremo. Potreba je kritike in revizije programa!

In ta se ima jasno izkristalizirati na vse panoge. Glavni smoter nam pa ostaja šola, odgovarjajoča socialnemu razvijanju človeštva, in potem nje preustroj družbe v socialističnem duhu na podlagi modernih nazorov vede. Naš boj pa ostaja za odgovarjajočo zadostno gnotno stanje, ki nam ga da nova družba. To, kar nam ni mogla dati in nam ni pripoznala na dosedanjih političnih temeljih priznava ta in druga družba, nam naj priznava nova družba na podlagi načela socialne pravičnosti in eksistenčnega prava, odgovarjajočega važnosti socialnega dela in socialni stopnji učiteljstva. — Duševno delo učiteljstva in telesno delo meznega delavca delodajalcu in kmetovalcu se združujeta v pojmu — proletarijat, v kateri pojmu sodi že po tej svoji naravi tudi učiteljstvo. Evolucijski preobrat družbe potom šole od strani učiteljstva, ki vodi do revolucije nazorov, in revolucijski preobrat družbe potom razrednega boja za obstanek od strani delavstva proti izkoriščajočemu kapitalizmu, to so le različna pota k istim smotrom!

Predvsem moramo skrbeti, da gre s to smerjo svetovnega gibanja tudi naš boj. Natančno moramo presmotriti in poznati načela organizacij, ker se moramo dobro zavedati, če se strinjamo z njih kulturno, nanodno in stanovsko smerjo. Poznati pa moramo tudi tehniški ustroj naših organizacij in študirati, kako bi ga bilo bolj preustrojiti, da bi društva tem uspešnejše delovala in napredovala. Predvsem se nam je v to svrhu seznaniti z glavnim propagatorjem naših idej, z našim tiskom, kako ga razširiti na potrebne panoge, z glavnimi načeli žurnalistike, z obrtnim, tiskovnim in društvenim zakonom, z organizacijo v tehničnem oziru, pravili, ustrojem, gospodarskimi podjetji i. dr.

Najradikalnejšim in najobjektivnejšim nam je potreba biti pri teh vprašanjih, da tako sebe res privedemo do boljšega in se tu pokaže naša moč in napredek. Tu naj se pokaže moč, v delu naj se realizujejo naše ideje. Študij naše organizacije se med učiteljstvom premalo goji in ni nikdar preveč, če se še tolikrat obravnavajo na zborovanjih naša stanovsko-organizacijska vprašanja.

Naša organizacija mora imeti namen slovensko in jugoslovansko učiteljstvo dvigniti narodno, stanovsko, gospodarsko, socialno in politično, ga socialno in politično vzgajati do te višine, da ne bo zastajalo za drugimi stanovi naroda in bo enako ter nad nivojem učiteljstva drugih narodov. Zato mora biti tudi tako urejena, da bo zmožna zadostiti tej nalogi in bo odgovarjala vsem modernim načelom.

VZAJEMNOST IN SOLIDARNOST.

Dani so nam pogoji življenja in gibanja. Skupne točke in smotri nam kažejo nujnost našega vzajemnega dela in potrebo solidarnosti za to delo, da se kot močna socialna skupina uveljavimo v narodu in z narodom. Stan, ki mu služimo, daje vse pogoje za izvršitev in popolno uveljavljenje vseh obravnavanih načel, daje nam pa zaradi stanovske razdeljenosti po vseh delih naše zemlje še posebno ugodnost naravne in popolne organizacije za to. Uveljaviti se

v narodu kot njega del in socialna skupina, od katere zavisi napredek in s tem močen del obstoja tega naroda, ter uveljaviti se z narodom, t. j. drugimi stanovi tega naroda skupno v človeštvu, enakovredno med drugimi narodi, to je smoter naši vzajemnosti in solidarnosti.

Zavedati se imamo, da je delo, ki ga imamo vršiti v narodu s poklicem eno najvažnejših; da imamo v rokah vzgojo in izobrazbo naroda in z njim ene skupine vse socialne družbe — človeštva.

Zato nam mora biti izhodišče vedno celotna socialna družba; skupina, v kateri uveljavljamo splošne zahteve in stremiljenja, ima biti vedno narod, oziraje se na njega individualnosti.

Pot, po kateri imamo hoditi, je evolucija in z njo prerojenje učiteljstva in naroda; nočemo zgolj revolucionarnega priznanja idejam, temveč tudi dejanja in ravnanja po teh idejah, hočemo notranje, duševne preobrazbe v nazorih in načelih naše stanovske družbe in naroda. Zato naše delo pred desetimi leti ni bilo započeto med organiziranim stanom samim, temveč poprijeli smo pri izviru, pri naraščanju na učiteljskih.

In tedanji naši ideali, ki smo jih podali tu, so se izkristalizirali z današnjim položajem našega naroda do oblike s trdimi konturami. Meglene naše sanje so se pričele uresničevati, zato smo nekatere od delke, ki smo jim pred desetimi leti samo slutili smer, sedaj že jasno označili in začrtali ter v toliko izpremenili poročilo in ga prikrčili času.

Ne pozabimo, da smo imeli na čelu teh sestavkov napisano pred desetimi leti naslov »Program, na katerem se vzgojijo slovenski učiteljski naraščaji!«. Danes prehaja iz teorije že skoro v prakso, zato smo ga izpremenili v »Perspektive mladih«. Nazori stare svobodomiselnosti-kapitalistične in fevdalne družbe padajo danes tudi v vrstah učiteljstva, zato bodo stari ostali samo oni še, ki se ne morejo več otresti teh nazorov in se uveljavljati po novih nazorih v narodu. Z nami pa ostanejo mladi vsi oni, ki so v notranjosti preživeli prepoved nazorov in priznavajo ter bodo delali po principih in načelih nove dobe akopprav so že osiveli v borbi in boju za stanovsko stvar: velike njih izkušnje bodo služile vedno tudi novim smerem.

Iz ozkega, domačega obzorja stopamo na širše, svetovno; iz domačih malih razmer v svetovne. Čas je prišel, da se pričnemo udejstvovati. Dati je podlago za smer novemu programu!

Raztresene duševne sile naj združi geslo vzajemnosti in solidarnosti zopet v stanovskih vrstah in naj pritegne tudi one in na onih popriščih, ki še do danes niso zastavili svojega peresa, besede in duha v vrstah organizacije in pri zastopanih idej, ter razvijmo delo na vsakem polju. Dane so obem spolom enake pravice in naj vežejo tudi oba spola enake dolžnosti: o s a m o s v o j i m o s e!

Poudarjali smo, da smo pričeli s to smerjo uveljavljati načela pri učiteljskih, ker se nam je zdelo to delo in taka kritika bolj pozitivna; zato se nam tudi kritika in delo sedanje opozicije v glavnih učiteljskih združenjih od kritike nekdanj, ko so jo izvajali izven stanovskih vrst — mislimo na »Naše Zapiske« leta 1913. in 1914. — če bi se takrat približali vsaj glavnemu reprezentantu duševnega vodstva naših, bi videli, da smo si v temeljnih načelih edini in je bilo že tedaj naše skupno delo, da postanejo ta temeljna načela last ne samo vodečih poedincev, temveč skupna last vseh — v kateri smeri korakamo danes.

Vse one pa, ki so v nazorih stari, pa najsi bode iz najmlajših vrst, pustimo, naj mirno s svojimi idejami! Skoro bi se upali trditi, da bi bilo lažje delo in večji uspehi v naši organizaciji, če bi korakali in se izkušali uveljavljati z nazorji še tako z malim številom duševno krepkih, orientiranih, delavnih in zanesljivih članov, kakor vleči za sabo indiferentno maso, izgubljeni čas z razjasnitvijo najosnovnejših pojmov in tako trati energijo bolj pozitivnemu delu. Vendar je pretehtati to vprašanje temeljito, preden se odloči za tako ali tako takiko, zakaj premisliti je, ali je delo s celokupnostjo trdnje ali je delo samo nekaterih poedincev trdnje in zanesljivejše za bodočnost. Eno je počasnejše, a širše, drugo hitrejše, a ozje; katero lažje odpove?

Pozabiti ne smemo poudarjati, da smatramo eno najvažnejših vprašanj vzgojo stanovskega naraščaja, ki se nikdar ne konča, in da nam je problem vzgoje, položaja in skrbi za naraščaj vedno smatrati kot skupen problem našega stanovskega vprašanja in ga je tudi tako reševati. Potreba se bo vprašati, ali ne bi kazalo tudi

* Morda je bila teorija tam podana sedanjih praksi?

za ta naraščaj osnovati posebnega glasila?

Zelimo, da potom medsebojnih stikov izgine vse slabo in zastarelo ter v prvi vrsti to, kar je krivično in neopravičeno v sedanjih socialni družbi ne le pri drugih straneh, ampak da to reformo izvajamo v prvi vrsti v svojih vrstah in to z vso brezobzirnostjo, pri tem pa tudi s prepričanostjo, ljubeznijo in poštenostjo.

Smoter vzajemnosti in solidarnosti je: tesnejša združitev vsega jugoslovanskega učiteljskega dijaštva med seboj, tesnejša združitev tega dijaštva z učiteljstvom in učiteljstva samega med seboj!

V tem oziru stojimo na stališču, da ni učiteljskega stanu samo moralna dolžnost, temveč je celo njega lastni interes, da podpira svoj naraščaj, saj s tem pomaga sebi: V učiteljskem naraščaju je bodočnost učiteljskega stanu. Stojimo pa tudi na stališču, da ni naše nove socialne družbe samo moralna dolžnost, temveč je celo nje lastni interes, da podpira ta stan, zakaj ideal učiteljskega stanu je napredek narodne šole in je sreča in bodočnost naroda.

Ne odklanjamo pa z odločnostjo in neolajsnostjo od sebe niti naših načelnih nasprotnikov dotlej, kolikor časa zadoščajo prvi in glavni zahtevi duševnega boja in organizacijskega tekmovanja: zahtevi stvarne in dostojne diskuzije in poštenosti.

Vero in zmago teh idej imamo: Prelita kri hoče zadoščanja, in socialna in nacionalna pravičnost sta edina temelja, ki nam jo zagotovita!

I. D.

Iz naše organizacije. Skupne zadeve.

Iz Zaveze avstrijskega jugoslovanskega učiteljstva. Delegate je prijavilo: IX. Ljubljansko učiteljsko društvo: 17. Jakob Dimnik, nadučitelj, Ljubljana, društveni predsednik; namestnica Vita Zupančičeva, učiteljica na gluho-nemnicah, Ljubljana; 18. Anton I. Kozar, nadučitelj, Ljubljana; namestnik Josip Tratar, učitelj, Ljubljana. Naknadno je prijavilo Gornjegrajsko učiteljsko društvo namestnike ondodnih delegatov; in sicer: Jos. Terčak, nadučitelj, in Agneza Pirčeva, učiteljica v Ksaveriju. — Vodstvo Zaveze.

Imenik svojih članov je poslalo: 29. Tolminsko učiteljsko društvo — 57 članov. Učiteljsko društvo za Laški kraj je prijavilo še 4 člane (skupaj 61 + 4 = 65 članov). Učiteljsko društvo za Ptujski kraj je prijavilo nanovo 1 člana (skupaj 45 + 1 = 46 članov). Sežansko učiteljsko društvo je prijavilo še 1 člana, 2 člana sta pa prijavila svoj izstop (skupaj 48 + 1 — 2 = 47 članov). V zadnji števi »Učit. Tov.« smo objavili 1145 članov, danes pa 61. torej skupaj 1206 članov. Štiri društva še niso poslala imenikov svojih članov. — Vodstvo Zaveze.

Letnina za Učiteljski konvikt za leto 1918. so plačali ti-le ljubljanski tovariši: Ambrožič Josip, Belè Ivan, Dimnik Jakob, Furlan Jakob, Gale Fran, Jelenc Luka, Rezek Juraj, Tratar Josip, Kecelj Alojzij, Likar Janko, Skulj Fran in Rapč Andrej (skupaj 24 K.). Hvala!

Štajersko.

Gornjegrajsko učiteljsko društvo zboraže v nedeljo, dne 21. julija ob 2. uri popoldne v šolskem poslopju v Bočni. Vzpored: 1. Zapisnik. 2. Dopisi. 3. O načrtu za preustrojitve našega šolstva, predava tov. J. Klemenčič iz Rečice. 4. O naših vžitih in strupenih gobah bo govoril tov. Fr. Koehek iz Gornjega Grada. 5. Predlogi. Napovedano predavanje tov. Otterja se je moralo preložiti na eno poznejših zborovanj. — Pričakuje se polnoštevilne udeležbe.

Brežiško-sevniško učiteljsko društvo bo zborovalo v nedeljo, dne 21. julija t. l. ob 10. uri popoldne v šoli na Vidmu. Na dnevnem redu je med drugim tudi aproviacijsko vprašanje in pobiranje članarine za Slovensko šolsko Matico.

Gornjegrajsko učiteljsko društvo. V zadnjem poročilu o obnem zboru v Mozirju se je vrnila tiskovna napaka. Glasiti se mora tako-le: Ob sklepu zborovanja je tov. Koehek poudarjal pomen in uspehe naše organizacije; pri tej priliki je padla marsikatera trda beseda na račun onih (kakor nam znano, imate samo enega; opomb. ured.), ki stoje brezbržno izven naših vrst, in tov. Otter je opravičeno imenoval tako obnašanje kot neko-legialno in tudi nemoralno....

Goriške vesti.

—g— V sežanskem šolskem okraju je več učiteljskih služb (15 do 18) zasesti. Reflektanti in reflektantice naj se oglašijo na c. kr. okrajnem šolskem svetu v Sežani.

Kranjske vesti.

—r— V pokoj je stopil Mihael Poklukar, nadučitelj pri Sv. Jakobu ob Savi.

—r— Kdaj dobimo kaj obleke? Ljubljanski učitelji smo že davno predložili izkaze za najpotrebnejšo obleko. Uradniki so tudi že dobili blago ali na učitelje se je menda zopet pozabilo, kakor da bi bili med vsemi stanovi najbolj in z vsem preskrbljeni. Bliza se zima, ako ne dobimo potrebne obleke in obutve, nam ne bo mogoče hoditi na delo. Že davno obljubljenih doklad tudi ni, a draginja raste vedno bolj. Od česa naj živimo? Ali smo res že obsojeni na smrt? Zadovoljni bi bili, če bi se za nas vsaj tako skrbelo kakor za begunce, katerim pri nas skoraj nič ne manjka. — Učiteljstvo je med vsemi stanovi največ delovalo v teh hudih časih za domovino. Dan za dnevom se nalagajo skoraj edino učiteljem razne naloge v prid domovine. Naj pa tudi ta ne pozabi svojih zvestih služabnikov!

—r— Slovenski dijaki, vstopite in vpišite se v prihodnjem šolskem letu na c. kr. učiteljske v Ljubljani! Tu se vam odpira rajsko lepa in brezskrbna bodočnost! Poslušajte! Ko dovršiš po petih, oziroma štirih letih c. kr. učiteljske in nastopiš z zrelostnim izpričevalom v žepu svojo službo, boš delal za 2 K 10 h na dan. Ni li to lepa plača, prav primerna in dostojna za sedanjne čase? Res je sicer, da se tvoji službeni prejemki ne bodo mogli primerjati z onimi ljubljanskih mestnih delavcev, katerim je župan višal plače, da znašajo sedaj 3 K, 3 K 50 h in 4 K, kvalificirani delavci dobe 7 K na dan, pa nič ne de! Opravičal boš idealno delo in ideali so tudi nekaj vredni. Semintja dobiš tudi kako laskavo besedo za kako izvenšolsko delo ali pohvalo za šolski pouk, če ne bodo % v uspehih prenikli. Če hočeš torej, dragi mladenič, brezskrbno in udobno živeti, kar na učiteljske! Živel boš kot mali Krez v ljubi kranjski deželi!

—r— V Podkraju nad Vipavo se je vršila dne 29. in 30. junija šolska veselica — petje, deklamacije, igri »Zapeljivec« in »Sneguljica« ter srečkanje. Prireditelj je krasno uspeal. Čisti doček, 566 kron, se je odpisal častiti sestri Klari in zavod Odilienheim v Gradcu za naše uboge oslepele slovenske vojake.

—r— Ljubljanski občinski svet je imel dne 9. t. m. sejo, na kateri se je vršila proračunska razprava. Pri poglavju »Obrt in trgovina« je izrazil občinski svetnik Engelbert Franchetti (J. D. S.), naj se presoduje obrtne nadaljevalne šole in ustanovi toli potrebna meščanska šola. To je že stara zahteva ljubljanskih obrtnikov in trgovcev, ki se jim pa le noče uresničiti. Ljubljana je edino deželno stolno mesto v Avstriji, ki nima meščanske šole, kar ji ni v čast med kulturnim svetom. Sicer se ni ničesar govorilo o šolstvu v tej debati.

—r— Deželni muzej »Rudolfinum« bo v skladu z odredbe deželnega odbora vojvodine Kranjske od 14. t. m. dalje splošno pristopen (brezplačno) vsako nedeljo dopoldne od 10. do 12. ure in vsak četrtek popoldne od 2. do 4. ure.

Štajerske vesti.

—s— Umrl je junaške smrti v nadebudni mladosti dne 18. junija 1918 na južnem Tirolskem začet od sovražne granate g. Karel Paulšek, c. in kr. stotnik nekakega topniškega polka, petkrat že odlikovan, sin nadučitelja Ivana Paulška v Račjem pri Mariboru. Bil je mada svojecev. Padlemu junaku časten spomin. Blagi žalujoci obitelji naše srčno sočutje.

—š— Učiteljstvo na pomoč narodu. Na Štajerskem je mnogo učiteljev prevzelo trudapolno popisovanje setve za državo. Ta prilika mu nudi najlepšo priložnost, nabirati prostovoljne darove za jugoslovanske sirote v poslovo praznika sv. Cirila in Metoda. Polovica nabranih darov naj bi se nakazala »Družbi sv. Cirila in Metoda« v Ljubljani, polovica pa »Prvi hrvatski štedionici« v Zagrebu pod označbo »Zbrano za sirote povodom narodnega dneva«. Omenjena »štedionica« zbira namreč ta denar po naročilu »Odbora slovenskih, hrvatskih in srbskih žen za sirote«. Na moji pisalni mizi leži nabiralna knjižica. Vsaka stranka rada daruje po ji končanem popisovanju darilce po svojih gnotnih razmerah; dopovem ji, da si pridobi z dobrim delom za te sirote v hudih časih dvojno zasluženo. Tisoče in tisoče naših otrok-sirot čaka na pomoč in rešitev. Kaj nam bo domovina brez otrok? Kdor je zamedil to priložnost, je zamedil pridobiti si zasluženo za narod in Jugoslavijo, a lahko to nadomesti z nabiranjem tudi po prazniku sv. Cirila in Metoda in vse leto.

—š— Izpod nemškega jarma. Pod tvrdo deželno šolskega sveta štajerskega so dobila vsa šolska vodstva v zadevi VIII. vojnege posojila in vojnege zavarovanja samonemške tiskovine. V pošiljavci je bil pač priložen listek: »Die slovenischen Anmelungsformulare, Prospekte und Erlagscheine erhalten Sie von unserer Expositor in Marburg. Graz, im Juni 1918. Direktor: Pochlatko.« Ker kot zavedni državljani slovenske narodnosti ne moremo služiti v posmeh našemu jeziku ter ne moremo slovenskega lica pačiti s pegami, ne